

KONOPNÉ PRODUKTY S NÍZKÝM OBSAHEM THC V EVROPĚ

Volný prodej konopných produktů v Evropě vzbuzuje mezi odpovědnými činiteli pozornost, a to jak z hlediska právního postavení těchto výrobků, tak jejich potenciálních rizik. Tyto produkty jsou uváděny na trh jako přípravky s nízkým obsahem THC (tetrahydrokanabinolu), čímž se na ně podle prodejců nevztahují zákony upravující nakládání s omamnými a psychotropními látkami, nebo jako zdroj CBD (kanabidiolu). Tato publikace nabízí prvotní nástin situace. Představuje jednotlivé typy dostupných produktů s nízkým obsahem THC, profily jejich uživatelů, související rizika a regulační opatření přijímaná v tomto ohledu v rámci Evropy. V centru pozornosti této práce jsou produkty s nízkým obsahem THC, které mají podobnou formu jako nelegální přípravky z konopí, jako jsou směsi určené ke kouření, oleje a požívatin. Materiál poukazuje na výzvy pro činitele odpovědné za tvorbu příslušných politik i ty, kdo mají zájem produkty s nízkým obsahem THC uvádět na trh, pokud jde o vymezení právního statutu těchto produktů a regulačních rámců aplikovatelných na jejich prodej.

Evropské monitorovací centrum
pro drogy a drogovou závislost

Úvod

> V Evropě v posledních letech stoupá nabídka volně prodaných konopných produktů, včetně sušeného konopí nebo konopných olejů. U těchto produktů jsou deklarovány jen nízké obsahy tetrahydrokanabinolu (THC), tj. chemické látky odpovědné za většinu psychoaktivních účinků konopí, a v některých státech se tak na ně proto nemusí vztahovat legislativa upravující nakládání s omamnými a psychotropními látkami. Tento vývoj vzbuzuje znepokojení jak s ohledem na právní status těchto přípravků, tak na jejich potenciální škodlivost. Specifickou výzvu pro odpovědné činitele i všechny ty, kteří chtějí produkty s nízkým obsahem THC nabízet, představuje vyjasnění jejich právního postavení a regulačních rámců uplatňovaných na jejich prodej. Nejasnosti panují zejména ve vztahu k těm produktům s nízkým obsahem THC, jež se svou formou

Obsah

Úvod

Co jsou konopné produkty s nízkým obsahem THC?

Situace v oblasti produktů s nízkým obsahem THC v Evropě

Uvádění na trh produktů s nízkým obsahem THC

Charakteristiky a motivace uživatelů produktů s nízkým obsahem THC

Kontext regulace produktů s nízkým obsahem THC

Výhled do budoucna: jaká je přitažlivost produktů s nízkým obsahem THC?

podobají nezákonným konopným přípravkům, jako jsou směsi ke kouření, oleje a poživatiny. Zejména na tyto produkty se zaměřuje i předkládaná zpráva.

Na podzim 2018 iniciovalo Evropské monitorovací centrum pro drogy a drogovou závislost (EMCDDA) explorační studii zaměřenou na zmapování tohoto jevu, jeho trendů a doplňování chybějících informací o této oblasti.

Je třeba uvést, že cílem této analýzy je poskytnout pouze co možná nejuvěrnější popis stávající situace v této oblasti, která je velmi složitá, politicky i komerčně citlivá a značně dynamická. Čtenář by měl mít na paměti, že informace zde uvedené mají sloužit jako podklad pro další diskusi o této problematice, přičemž žádná z nich není míněna jako doporučení nebo forma právního nebo jiného názoru na způsob regulace produktů s nízkým obsahem THC. EMCDDA navíc uplatňuje pohled agentury zabývající se monitorováním situace v oblasti návykových látek. Produkty s nízkým obsahem THC zasahují také oblasti, které spadají do kompetence dalších agentur a orgánů EU, a přestože my sami jsme se snažili popsat předmětnou situaci, jak nejlépe jsme uměli, tato zpráva nevyjadřuje nutně hlediska jakýchkoli dalších subjektů odpovědných za danou oblast. V této práci také v přehledu referujeme o různých právních rámcích, které by mohly být relevantní ve vztahu k produktům s nízkým obsahem THC. Jejich popis je však určen pouze pro účely této zprávy a jako takový by neměl být používán nebo vykládán mimo její kontext.

V rámci prováděné studie byla uplatněna metodologie určená k mapování trendů, jež spočívá v triangulaci dat s různých zdrojů, zahrnujících v tomto případě dostupnou literaturu, internetové zdroje a expertní setkání (viz rámeček Metodologie mapování trendů). Do zpracovávaných dat byly rovněž zahrnuty výstupy z diskusí s právními a politickými dopisovateli EMCDDA.

Hlavním cílem této publikace je poskytnout základní přehled o situaci v Evropě, pokud jde o volný prodej produktů s nízkým obsahem THC, na základě shrnutí poznatků z provedené studie. Dílčími cíli pak bylo stanovit a dále zkoumat typy dostupných produktů a spektrum prodejních míst, profily uživatelů, související rizika a opatření přijímaná v různých zemích EU.

Od doby sběru výchozích dat a jejich případné aktualizace došlo ve vybraných evropských zemích k řadě významných

posunů. Je důležité si uvědomit, že se jedná o rychle se vyvíjející oblast, o níž je navíc aktuálně k dispozici relativně omezený počet informací. Zjištění zde prezentovaná tak budou nevyhnutelně neúplná a je nutné na ně pohlížet jako na určitý úvod do situace a související problematiky a současně na východisko pro další výzkum a monitoring.

Následující části této zprávy obsahují souhrn výstupů provedené studie a souvisejících analýz. U výsledků vycházejících z dostupné literatury jsou uvedeny příslušné citace. V ostatních případech jsou poznatky založeny na monitorovací činnosti EMCDDA a jejích národních partnerů, jakož i na výše zmíněných kvalitativních zdrojích. ✕

Co jsou konopné produkty s nízkým obsahem THC?

> O tom, co zahrnuje termín konopné produkty s nízkým obsahem THC, nepanuje jednoznačná shoda. V rámci této publikace se konopné produkty s nízkým obsahem THC definují jako „produkty tvořící nebo obsahující konopnou sušinu, pryskyřici, konopné výtažky či oleje, u nichž je deklarováno nebo které působí dojmem, že obsahují velmi malé procento THC a neměly by způsobit intoxikaci“. Na trhu bývají nabízeny pro svůj nízký obsah THC, resp. pro vysoký obsah kanabidiolu (CBD). Uvedená definice nezahrnuje

Metodologie mapování trendů

Při realizaci této explorační studie byla uplatněna metodologie EMCDDA určená k mapování trendů, jež čerpá z nejrůznějších výzkumných přístupů a využívá data z celé řady zdrojů (EMCDDA, 2018). Výzkum byl rozdělen do dvou hlavních fází. První fáze zahrnovala šetření mezi právními korespondenty EMCDDA a osobní setkání s členy této sítě spolupracovníků, výstupy z činnosti referenční skupiny EMCDDA pro indikátory nabídky a nesystematický přehled standardních zdrojů a vědecké i šedé literatury (včetně analýzy dat, které jsou k dispozici na webových stránkách, jejichž prostřednictvím se prodávají předmětné produkty). V zájmu zvýšení geografického pokrytí byl ještě rozeslán online dotazník národním monitorovacím střediskům tvořícím síť EMCDDA Reitox (16 respondentů). Těžištěm druhé fáze výzkumu bylo expertní setkání, které se konalo v listopadu 2018 v Lisabonu. Akce se účastnilo 12 odborníků ze sedmi států, kteří představili informace o situaci ve své zemi, zúčastnili se moderovaných pracovních skupin a podíleli se na zevrubné analýze předmětné problematiky, přičemž poskytli odborné názory z různých úhlů pohledu, reflektujících mimo jiné perspektivu průmyslu, majitelů a provozovatelů obchodů, orgánů činných v trestním řízení, orgánů odpovědných za regulaci léčiv a organizací zabývajících se výzkumem v oblasti návykových látek, včetně léčiv.

Analýza byla založena na triangulaci všech informačních zdrojů v zájmu dosažení co nejúplnější a nejuvěrnější představy o situaci.

registrovaná léčiva a produkty využívající pouze konopné vlákno, např. textilie. Je třeba poznamenat, že existují rovněž určité kosmetické nebo potravinářské výrobky obsahující výtažky z rostliny konopí nebo jejích semen. V tomto dokumentu se zaměříme na ty produkty konzumované kouřením nebo požíváním, u nichž existuje větší pravděpodobnost rizika z hlediska veřejného zdraví. Klasifikaci jednotlivých produktů na potraviny, kosmetiku nebo bylinné přípravky určené ke kouření definuje ujednáná legislativa, resp. právní předpisy jednotlivých členských států. O této problematice pojednává kapitola Kontext regulace produktů s nízkým obsahem THC.

Konopné květy a výtažky obsahují širokou škálu chemicky příbuzných látek, které se hromadně označují jako „kanabinoidy“. Dvěma nejvíce zkoumanými kanabinoidy jsou THC a CBD. THC způsobuje pocit opojení, uvolnění a změnu vědomí, což jsou účinky, které rekreační uživatelé konopí

u této drogy obvykle vyhledávají, zatímco CBD takové intoxikační účinky nemá.

Znamená to, že CBD se obecně nepovažuje za látku s psychoaktivním profilem, který bývá spojován s drogami užívanými rekreačně, resp. pro jejich intoxikační vlastnosti. Je však třeba poznamenat, že působení CBD na mozek představuje komplikované téma, na jehož podrobnější rozbor zde není dostatek prostoru.

Objevují se rovněž příspěvky poukazující na možnou souvislost mezi užíváním CBD a určitými zdravotními přínosy. Doposud však existují jen omezené důkazy o pozitivním účinku CBD na většinu zkoumaných diagnóz a mnohé z uváděných zdravotních přínosů bude ještě nutné podrobit dalšímu výzkumu (EMCDDA, 2018). Ani touto problematikou se v rámci této publikace nijak podrobněji nezabýváme. ✕

Situace v oblasti produktů s nízkým obsahem THC v Evropě

Typy produktů s nízkým obsahem THC

> V Evropě je v současnosti k dispozici široká škála konopných produktů s nízkým obsahem THC. Najdeme mezi nimi přípravky, jejichž předobrazem jsou tradiční nelegální konopné produkty, např. rostlinná sušina, pryskyřice nebo olej, a další typy produktů určených ke kouření, jako jsou e-liquidy a krystaly do e-cigaret a vaporizérů. Prodávají se rovněž konopím napuštěné požívatin, ať už ve formě výrobků a nápojů určených k přímé spotřebě, nebo jako suroviny, např. mouka nebo těstoviny. V nabídce jsou rovněž další konopné produkty jako balzámy, krémy nebo pasty.

Na základě provedené studie bylo zjištěno, že konopné produkty s nízkým obsahem THC jsou nabízeny k prodeji ve většině států EU (tabulka 1). S šířením fenoménu přípravků s nízkým obsahem THC do stále většího počtu zemí roste i škála a spektrum jednotlivých typů konopných produktů s nízkým obsahem THC, které různí prodejci nabízejí, přičemž jejich nejčastěji evidovanými formami jsou přípravky na bázi oleje a rostlinné sušiny. Zdá se, že produkty na bázi pryskyřice z konopí jsou méně běžné. Nástin situace k únoru 2019 vycházející ovšem jen z omezených dat poskytuje tabulka 1. Uvedená data jsou pravděpodobně neúplná a nemusí nutně odrážet aktuální situaci, pokud jde o typy produktů dostupných v jednotlivých zemích. I přesto je z tabulky patrná jak široká dostupnost těchto produktů napříč Evropou, tak jejich rozmanitost.

Prodej produktů s nízkým obsahem THC v Evropě

Podle dostupných zdrojů se v rámci Evropy začal trh s produkty s nízkým obsahem THC rozvíjet ze všeho nejdříve ve Švýcarsku. V roce 2011 došlo ve Švýcarsku ke zvýšení limitu určujícího způsobu klasifikace rostliny konopí podle tamějšího zákona o kontrole omamných látek z 0,3 % na 1 % THC. Cílem tohoto kroku bylo zohlednit nespolehlivost měření a biologickou variabilitu u produkce technického konopí. Přestože někteří podnikatelé začali na základě tohoto limitu nabízet konopné produkty s nízkým obsahem THC, bezprostředně po zavedení vyššího limitu nedošlo na trhu k žádné výraznější změně. Počet nabízených konopných produktů obsahujících CBD však začal

narůstat od poloviny roku 2016 (Zobel et al., 2019), kdy jedna společnost uvedla na trh velké množství konopného produktu „s nízkým obsahem THC“, regulovaného jako „náhražka tabáku“ s příslušnými zdravotními varováními a daňovými sazbami. Jakmile se začaly šířit informace o tom, že produkty obsahující méně než 1 % THC nepodléhají ve Švýcarsku zákonné regulaci vztahující se na konopí, začaly být tyto konopné produkty s nízkým obsahem THC uváděny na trh v rostoucí míře.

V návaznosti na rozmach prodeje konopných produktů s nízkým obsahem THC ve Švýcarsku vznikla podobná situace i v sousedních zemích. Od března 2017 byly tyto nové produkty zaznamenány v Rakousku, od května 2017 v Itálii a již začátkem roku 2018 se rozšířily do Německa, Belgie a Francie.

Účastníci studie dotazovaní na předmětnou problematiku poukazovali na možnost všeobecně rozšířené představy, že v souladu s nařízením (EU) č. 1307/2013 o poskytování plateb zemědělcům (producentům konopí) nepodléhá jakýkoli produkt obsahující méně než 0,2 % THC zákonné úpravě a lze ho nabízet a prodávat veřejnosti. Tento výklad nařízení je však mylný.

Typy maloobchodních prodejců

V evropském kontextu je pro trh s produkty s nízkým obsahem THC charakteristická pestrá škála maloobchodních prodejců. Produkty s konopnou tematikou lze sice v současnosti najít v běžných maloobchodních provozovnách, jakými jsou řetězce prodejen se zdravou výživou, lékárny, drogerie nebo kavárny, ale existují rovněž obchody, které se specializují výhradně na konopné produkty s nízkým obsahem THC. Některé z těchto specializovaných prodejen se zaměřují na zdraví a zdravý životní styl, zatímco jiné mají blíže k trhu s konopím pro rekreační účely, a mají tak spíše více společného s trafikami, prodejny elektronických cigaret („vape shopů“) nebo „coffeeshopů“ nizozemského typu.

Pro zjednodušení se v této zprávě tyto dva typy provozoven budou označovat buď jako „obchody zaměřené na zdraví/

TABULKA 1

Typy konopných produktů s nízkým obsahem THC nabízených k prodeji v EU, Norsku a Spojeném království – stav k únoru 2019

Země	Sušina	Pryskyřice	Olej	E-liquidy	Poživatiny	Krystaly
Belgie	X	X	X	X	X	-
Bulharsko	-	-	X	-	-	-
Česká republika	X	X	X	-	X	X
Dánsko	-	-	X	-	-	-
Estonsko	-	-	-	-	-	-
Finsko	-	-	-	-	-	-
Francie	X	X	X	X	-	X
Chorvatsko	X	-	X	X	X	X
Irsko	X	X	X	X	-	X
Itálie	X	X	X	-	X	X
Kypr	X	-	-	X	-	-
Litva	X	-	X	X	-	-
Lotyšsko	-	-	-	-	-	-
Lucembursko	X	-	X	-	X	-
Maďarsko	-	-	X	-	X	-
Malta	-	-	X	X	-	-
Německo	X	X	-	X	-	X
Nizozemsko	-	X	X	X	X	-
Polsko	X	-	X	X	-	-
Portugalsko	-	-	X	X	-	-
Rakousko	X	X	X	X	X	X
Rumunsko	X	-	X	X	-	-
Řecko	X	X	X	X	X	X
Slovensko	-	-	-	-	X	-
Slovinsko	X	X	X	X	X	-
Španělsko	X	X	X	-	-	-
Švédsko	X	-	X	X	X	-
Norsko	-	-	-	-	-	-
Spojené království	X	-	X	X	X	-

Pozn.: Křížek (X) označuje uváděnou nabídku produktu v dané zemi v době realizace průzkumu.

zdravý životní styl“ nebo „trafiky/coffeeshopy“. Hranice mezi těmito dvěma typy však mohou být ve skutečnosti dosti volné a typy prodávaných produktů i způsobů prodeje se mohou překrývat. Oba typy obchodů mohou někdy nabízet literaturu o zdravotních přínosech daných produktů nebo doplňkový sortiment, např. zapalovače, dýmky nebo drtičky, případně také semena konopí a pěstitelské potřeby, jako jsou květináče nebo lampy.

Konkrétní podoba obchodů a mechanismů prodeje, ať už se jedná o kamenné nebo primárně online provozy, se stát od státu liší. V některých zemích, např. v Rakousku, Řecku nebo Lucembursku, lze konopné produkty s nízkým obsahem THC koupit v prodejních automatech. Některé obchody a firmy nabízejí dodání svých produktů v rámci celé EU, jiné jen do vybraných zemí a některé jen na území svého domovského státu. Od zavedení nařízení (EU) 2018/302 v prosinci 2018 již online prodejci nemohou blokovat zákazníky z jiných členských států EU, vyjma případů zemí, jejichž legislativa zakazuje prodej předmětných produktů. Někteří dodavatelé nicméně namítají, že je povinností kupujícího, aby se seznámil s příslušnými zákony a pravidly cílové země.

Zdá se, že bylinné přípravky prodávají častěji trafiky/coffee-shopy, zatímco CBD produkty nabízené prodejny zaměřenými na zdraví/zdravý životní styl tvoří spíše krémy a balzámy. Celkově lze říci, že mezi jednotlivými typy produktů prodávaných v různých obchodech nejsou vždy jednoznačné rozdíly. Mnohdy se však liší uplatňovaná marketingová

strategie, kdy dochází k rozdílným formám propagace a reklamy v závislosti na profilaci obchodníka a předpokládané zákaznické základny.

V některých zemích mohou určité provozovny, a to jak prodejny zaměřené na zdraví/zdravý životní styl, tak trafiky/coffeeshopy, působit jako velkoobchody dodávající produkty s nízkým obsahem THC jiným prodejnám. Uvádí se například případ z Belgie, kde několik nových prodejen nabízelo takové obchodní propojení, kdy další obchody byly stimulovány k prodeji jejich zboží procenty ze zisku.

Původ produktů

Dodavatelé neposkytují ucelené informace o zdrojích nabízených konopných produktů s nízkým obsahem THC. V rámci provedené studie figurovaly mezi uváděnými informacemi o původu produktů konkrétní lokality (např. země), výrobce, zda se jedná o tuzemský nebo dovážený produkt, zda bylo konopí vypěstováno ve vnitřních prostorách nebo venku a někdy se také udává původ od certifikovaných producentů. Na základě rychlé rešerše maloobchodních prodejců nabízejících produkty s nízkým obsahem THC na internetu bylo rovněž zjištěno, že někteří z nich u svého zboží uvádějí, že pochází z „odrůd konopí schválených EU“, a byly zaznamenány příklady, z kterých vyplývalo, že nabízené konopí bylo vypěstováno v mnoha různých zemích, včetně Černé Hory, České republiky, Francie, Chorvatska, Itálie, Maroka, Německa, Nizozemska, Polska, Rakouska, Řecka, Španělska, Švýcarska a Slovinska. Uvádělo se však také, že informace o deklarova-

ném původu nemusí být vždy přesné; odborníci poukazovali na případy nesprávné dovozní dokumentace na poštovních zásilkách, jejichž cílem je zastříť skutečný původ zboží.

Kvalita produktů

Z výstupů studie vyplývá, že kvalita předmětných produktů je značně rozdílná. To vzbuzuje obavy, např. zda skutečný obsah produktu odpovídá jeho deklarovanému složení, zejména pokud jde o podíl CBD a THC, a zda neobsahuje nějaké kontaminující látky, což může představovat problém zejména u užití přípravků požitím, ale může mít rovněž obecnější dopad.

Několik zemí, např. Česká republika, Finsko, Itálie, Rakousko, Slovinsko nebo Švédsko, hlásí nezávisle prováděné testování těchto produktů. Na základě analýz zabavených produktů v Itálii, Lucembursku a Rakousku byly zjištěny většinou nízké hodnoty THC, ale velký podíl CBD; Itálie u některých vzorků hlásila hodnoty CBD v rozmezí 50-60 %. V Rakousku bylo u 49 produktů z celkového vzorku 200 zjištěno množství THC přesahující zákonný limit, přičemž v několika případech se podíl THC pohyboval v rozmezí 0,4-1,1 % oproti povoleným 0,3 % (Spolkové ministerstvo sociálních věcí, zdravotní péče a ochrany spotřebitele, osobní sdělení), čímž se prodejci vystavují riziku trestního stíhání. V České republice byly na základě testování 29 CBD olejů v letech 2017-2018 u jedné třetiny z těchto přípravků zjištěny nesrovnalosti, pokud jde o množství CBD uváděné na etiketě (ICCI, 2018). THC nebylo zmiňováno na 60 % štítků, ačkoli v případě jedné čtvrtiny testovaných vzorků by u řidičů po užití doporučené dávky oleje mohl vyjít pozitivně test na přítomnost návykových látek. Některé prodávané produkty s deklarovaným „vysokým obsahem CBD“ tak obsahovaly množství THC, které by mohlo eventuálně způsobit zjevnou intoxikaci, pokud by byly užity v dostatečném objemu (viz rámeček Problémy s legislativním vymezením odpovídajících úrovní THC).

Testy CBD olejů rovněž odhalily známé karcinogeny, včetně polycyklických aromatických uhlovodíků (PAH) a benzo(a)pyrenu, jejichž hodnoty přesahovaly maximální limity stanovené pro oleje a doplňky stravy obsahující oleje nařízením Evropské komise (EU) č. 835/2011, resp. (EU) č. 2015/1933. U dvou testovaných šarží byly maximální hodnoty stanovené pro benzo(a)pyren a úhrn čtyř PAH překročeny přibližně u poloviny testovaných vzorků. Nejvyšší zjištěné úrovně odpovídaly sedminásobku maximální hodnoty stanovené pro benzo(a)pyren a téměř dvacetinásobku limitu stanoveného pro úhrn PAH. Jedna šarže údajného „bio“ produktu obsahovala stopy pesticidu, jehož používání bylo zakázáno před 20 lety.

Tuto variabilitu obsahu CBD a možnou přítomnost významných hodnot THC a potenciálně škodlivých kontaminujících látek uvádějí i další studie (Pavlovic et al., 2018; Gibbs et al., 2019). ✕

Uvádění na trh produktů s nízkým obsahem THC

> Uvádění na trh konopných produktů s nízkým obsahem THC, včetně propagace a reklamy, se liší jak mezi jednotlivými státy, tak v tuzemských kontextech. Mnoho konopných produktů s nízkým obsahem THC se nabízí a prodává online prostřednictvím specializovaných webových stránek. Ceny produktů se někdy uvádějí, jindy ne, a totéž platí také pro možnost jejich nákupu. Například v Lucembursku existovaly stránky, na nichž byly produkty zobrazeny bez uvedení informací o ceně,

www.pixabay.com

a zákazník byl ohledně nákupu odkazován na fyzickou lokalitu. K propagaci a inzerci produktů se využívají také sociální média, která se však jen zřídka uplatňují jako platforma pro jejich nákup, byť v některých případech je možné koupi uskutečnit prostřednictvím přímého zasílání zpráv (direct messaging).

Někteří maloobchodníci se spíše zaměřují na poskytování informací o vlastnostech produktu jako takového, např. odrůda konopí, obsah, příchut', aroma apod. Jiní prodejci kladou důraz na lifestyle aspekty produktu, například zda je vhodný pro vegany, neobsahuje lepek, je v bio kvalitě anebo je produktem ekologického hospodářství.

Uváděny bývají také informace o předpokládaných zdravotních přínosech produktů, zejména těch na bázi CBD, ať už v přímé souvislosti s produktem jako takovým nebo nepřímo, formou odkazu na provedené výzkumy nebo publikované vědecké studie. U CBD produktů bývá uváděno typické dávkování, obvykle udávané v počtu kapek nebo mililitrů za určitou dobu.

Zdá se, že k poptávce po produktech na bázi CBD významně přispívají jejich deklarovaná zdravotní pozitiva. Ačkoli důkazní základna v této oblasti je zatím omezená, objevují se tvrzení, podle nichž CBD zvyšuje duševní pohodu a pomáhá eliminovat nebo zmírňovat celou řadu zdravotních problémů, včetně úzkosti, nespavosti, nechutenství, zažívacích problémů, migrén a respiračních potíží, a může působit jako antidepresivum a mírnit bolesti. Tato tvrzení se často objevují na webech, kde se CBD produkty prodávají nebo v reklamních materiálech. Existují také příklady tvrzení, podle kterých lze CBD využít při léčbě psoriázy a dalších kožních problémů, zeleného zákalu a roztroušené sklerózy a podle kterých posiluje imunitní systém. Tvrzení o zdravotních účincích potravin by však měla být schválena v souladu s nařízením (ES) č. 1924/2006

o výživových a zdravotních tvrzeních při označování potravin, přičemž v souvislosti s konopnými produkty žádná taková zdravotní tvrzení schválena nebyla.

V tomto kontextu je důležité poznamenat, že CBD je skutečně schváleno k léčebnému využití u omezeného množství onemocnění. Shrnutí vědeckých prací na toto téma přinesly v nedávné době publikace z produkce EMCDDA (EMCDDA, 2018; Hall, 2018). V červnu 2018 byl americkým Úřadem pro kontrolu potravin a léčiv (FDA) schválen perorální roztok CBD z rostlinného konopí (pod obchodním názvem Epidiolex; v září 2019 jej jako „Epidyolex“ schválila také Evropská léková agentura) jako adjunktivní terapie u záchvatových stavů provázejících Lennox-Gastautův syndrom nebo syndrom Dravetové (myoklonická dětská epilepsie).

Úhrnem lze konstatovat, že z hlediska regulace je v souvislosti s prodejem a nabídkou některých CBD produktů patrných hned několik problematických oblastí. Patří mezi ně nevyhovující označování produktů, nejednotnost obsahu, potenciálně nízká kvalita produktů, podceňování nedostatečných důkazů o terapeutické účinnosti CBD produktů, a naopak přeceňování dostupných důkazů o takové účinnosti, a absence bezpečnostních informací a informací o potenciálních rizicích a kontraindikacích. Je však také nutné poznamenat, že jakkoli mohou tyto otázky vzbuzovat oprávněné obavy o ochranu a bezpečnost spotřebitelů, existuje v současnosti jen málo důkazů o nějakých negativních dopadech těchto produktů, ať už se jedná o odborné publikace nebo neformálně šířené poznatky. Současně je také třeba podotknout, že tato oblast není aktuálně předmětem nějakých robustních monitorovacích aktivit a odhalení ať už sporadických nebo dlouhodobých problémů souvisejících s užíváním těchto produktů tak může být obtížné.

Označování produktů a zřikání se odpovědnosti

Na některém zboží nabízeném jako CBD produkty, resp. produkty s nízkým obsahem THC, zejména tom prodávaném jako produkty zdravé výživy či zdravého životního stylu, jsou uváděny informace o hodnotách CBD a THC v těchto výrobcích obsažených, a to většinou formou údaje o hmotnosti (v miligramech) nebo procentuálním podílu. V případě THC může jít o údaj o maximálním možném procentuálním podílu (např. pod 0,2 % THC), v některých případech může být deklarováno, že produkt prokazatelně neobsahuje THC (je jako takový certifikován) nebo že jeho obsah nepřesahuje maximální uvedenou hodnotu. Údaje na obalu mohou také obsahovat pokyny týkající se dávkování, včetně množství, které by konzument při užívání přípravku neměl překročit.

Dané produkty jsou prodejci často označovány jako doplňky stravy nebo pokojové vůně a někdy bývá i udáván způsob využití, pro který jsou určeny, např. kouření nebo jiná forma konzumace. Produkty však nejsou vždy prezentovány shodně; v různých obchodech a různých zemích mohou být stejné nebo podobné položky prezentovány odlišně.

V některých případech je na produktech naopak uváděno, jakým způsobem by neměly být kategorizovány a užívány. Ačkoli prohlášení o vyloučení odpovědnosti a záruk za použití produktu (disclaimery) nejsou častá, pokud se vyskytují, lze je většinou rozdělit do tří skupin:

- > vyloučení odpovědnosti a záruk za dopady na zdraví: produkt není určen k léčbě onemocnění; prodejci uvádějí, že nenesou odpovědnost za zneužití přípravku,
- > vyloučení odpovědnosti a záruk za způsob užití: produkt není určen ke konzumaci, z důvodu rizika vzniku rakoviny se nedoporučuje ke kouření nebo spalování; produkt je určen výlučně pro sběratelské účely,
- > vyloučení odpovědnosti a záruk za uživatele produktu: produkt není určen pro mladistvé, nedoporučuje se těhotným nebo kojícím ženám a neměl by se užívat před řízením motorového vozidla.

Uvádění různých informací na produktech a disclaimery mohou vypovídat o tom, do jaké míry jsou maloobchodní prodejci konopných produktů s nízkým obsahem THC dbalí právních rámců, které umožňují či omezují prodej takových výrobků. Příkladem může být vyzdvihování chuťových vlastností na jedné straně a na straně druhé upozorňování, že produkt není určen ke konzumaci nebo prodeji, například u bylinných produktů s varováním, že se jedná výhradně o sběratelské předměty.

Povědomí prodejců o právních rámcích jednotlivých zemí a prostředí, v němž působí, a jejich snaha se těmto podmínkám přizpůsobit je rovněž patrná z rozdílů v uplatňování disclaimerů a marketingových metod mezi různými zeměmi.

Není bez zajímavosti, že některé státy, např. Rakousko, již na tento fenomén zareagovaly a stanovily různé kategorie těchto produktů. Zařazením konopných produktů s nízkým obsahem THC mezi „bylinné produkty určené ke kouření“ vzniká povinnost upozorňovat na jejich možná zdravotní rizika a zákaz jejich prodeje nezletilým. Je znám případ, kdy jeden výrobek s obrázkem jednorozce na obalu byl jako kuřivo označen za nelegální, neboť by mohl být atraktivní pro mladistvé. ✕

Charakteristiky a motivace uživatelů produktů s nízkým obsahem THC

> O užitelích, včetně jejich charakteristikách a motivaci, a vlastním užívání konopných produktů s nízkým obsahem THC je k dispozici jen minimum informací. V roce 2019 provedla ve Švýcarsku nadace *Addiction Switzerland* průzkum na vzorku více než 1 500 uživatelů CBD. Přibližně jedna třetina respondentů, získaných z Facebooku a z členů dané zájmové komunity, uvedla, že CBD produkty užívá s frekvencí větší než 20 dnů v měsíci, přibližně jedna čtvrtina uvedla užívání květů konopí a více než polovina užívá rovněž nelegální konopí (Zobel et al., 2019). Na základě tohoto průzkumu byly definovány tři hlavní pohnutky k užívání předmětných výrobků: (1) zlepšení duševní pohody (proti stresu nebo nespavosti), (2) zdravotní důvody (proti bolesti, depresi, nevolnosti)

a (3) redukce užívání nelegálního konopí (k snižování míry nelegálního užívání THC nebo jeho dopadů).

V rámci provedené studie bylo rovněž zjištěno, že lidé, které k užívání vedly zdravotní pohnutky, vykazovaly vyšší věk než osoby, u nichž byl motivací životní styl nebo zájem o experimentování s produkty podobnými tradičním nelegálním konopným produktům. Konzumenti motivovaní zdravotními důvody si přípravky kupovali častěji v obchodech zaměřených na zdraví/zdravý životní styl a patřili mezi ně respondenti, kteří vyjadřují nedůvěru k velkým farmaceutickým společnostem, a k samoléčbě či jako doplňky stravy vyhledávají spíše přírodní produkty. Respondenti, kteří uváděli, že jejich

motivace k užívání těchto přípravků souvisela s užíváním nelegálního konopí, pak byli mladšího věku než zbylé dvě skupiny a častěji nakupovali v trafikách/coffeeshopech.

Rakouský průzkum trhu realizovaný v červenci 2019 se zaměřil na povědomí o produktech s obsahem CBD a jejich užívání mezi uživateli internetu ve věku od 16 do 69 let (vzorek čítal 1 009 osob)¹. Zkušenost s produkty obsahující CBD uvedlo 14 % respondentů a téměř čtvrtina (23 %) uvedla, že tyto produkty vyzkoušeli jejich známí. Tři čtvrtiny z těchto osob

uvedly pozitivní zkušenost s tímto typem produktů a osm z deseti naznačilo, že nějaký přípravek na bázi CBD v budoucnu znovu užijí. Užití CBD někdy v životě uváděli častěji mladší respondenti (věková skupina 16-29 let), a to v 22 % případů, zatímco ve věkové kategorii 30-49 to bylo 13 % a u 50-69letých 10 %. Přestože způsob provádění průzkumu mohl vést k vygenerování vzorku s nadměrným zastoupením typu lidí, kteří by mohli produkty s obsahem CBD užívat, není bez zajímavosti, že vzorek pokrýval všechny věkové skupiny v populaci. ✕

Kontext regulace produktů s nízkým obsahem THC

> V úmluvách OSN o kontrole drog, které poskytují základ pro národní legislativy upravující nakládání s omamnými a psychotropními látkami, se uvádí, že nedovolený prodej „květů konopí“ a „výtažků a tinktur z konopí“ bude předmětem trestního postihu. Úmluvy se však nevztahují na pěstování rostlin konopí pro průmyslové využití (např. vlákno, semena). Úmluvy OSN se o CBD výslovně nezmiňují, což vede k rozdílným názorům na to, zda by CBD rostlinného původu mělo být považováno za „výtažek z konopí“, nebo naopak látku, u níž

existuje malá pravděpodobnost jejího zneužívání a není ji proto nutné regulovat. Je rovněž zapotřebí poznamenat, že lze vyrábět i syntetické formy CBD, které nejsou produktem extrakce z rostliny konopí.

EU vydala řadu směrnic a nařízení poskytujících standardizované definice různých typů produktů, jako jsou potraviny, doplňky stravy a léčivé přípravky. Ty lze aplikovat i na různé formy a složky konopných produktů s nízkým obsahem THC.

¹ Internetové šetření, jehož zadavatelem byla společnost Magu-CBD.

Některé mohou platit automaticky a jednotně pro všechny členské státy EU, jiné bude nutné transponovat do národních legislativ jednotlivých zemí (viz rámeček Hlavní legislativa EU relevantní z hlediska regulace konopných produktů s nízkým obsahem THC).

Vyhodnocení legislativy aplikovatelné na jednotlivé výrobky je současně složitým procesem uplatňovaným na každý případ zvlášť. V případě nejasností se lze obrátit na příslušné útvary Evropské komise.

V rámci EU byla vytvořena kritéria pro definování různých kategorií odrůd rostlin konopí, kdy některé lze pěstovat a dodávat jako zdroj konopných vláken, pokud mají nízký obsah THC. Poskytování plateb na základě společné zemědělské politiky je podmíněno používáním certifikovaných semen specifikovaných odrůd konopí; lze použít pouze odrůdy s obsahem THC nepřesahujícím 0,2 % (nařízení (EU) č. 1307/2013). Tento limit uplatňovaný na zemědělskou produkci odrůd konopí mohl vyvolat přesvědčení, že jakýkoli hotový produkt obsahující méně než 0,2 % THC nepodléhá zákonným restrikcím a může být legálně nabízen spotřebitelům.

Skutečnost je taková, že 0,2% limit stanovený v legislativě EU je míněn pouze jako kritérium pro poskytování plateb z prostředků EU pro zemědělství; na národních úrovních lze pro jiné účely stanovit vyšší limity.

V unijní databázi odrůd konopí figurují odrůdy, jejichž semena lze prodávat v rámci EU, včetně přibližně 70 odrůd druhu „technické konopí – *Cannabis sativa*“ (Evropská komise, 2019b). V některých členských státech EU mohou být ze seznamů kontrolovaných omamných látek explicitně vyřazeny všechny produkty získané z těchto odrůd. Budou sem spadat všechny části rostliny, semena, výtažky a tinktury, jakož i pryskyřice. V zájmu dodržování limitního množství THC podléhá zvláštním podmínkám také dovoz konopí (nařízení (EU) č. 1308/2013). Je však třeba zdůraznit, že tento legislativní rámec byl vytvořen pro konopný průmysl. Nelze proto automaticky předjímat jeho uplatnitelnost na produkty určené k lidské spotřebě.

Vzhledem k mnoha tvrzením v souvislosti s účinky produktů s nízkým obsahem THC, zejména pak přípravků na bázi CBD, je rovněž na místě zohlednit v tomto kontextu legislativu EU týkající se léčiv. Směrnice 2001/83/ES definuje léčivo jako přípravek, který na základě farmakologického účinku obnovuje, upravuje či ovlivňuje fyziologické funkce nebo je prezentován jako prostředek k léčbě či prevenci onemocnění. Směrnice, která stanoví požadavky a postupy pro registraci humánních léčivých přípravků, se tak vztahuje na léčivé přípravky obsahující deriváty konopí, u nichž je pro jakoukoli formu prodeje nutná registrace. Registrace je konkrétnímu přípravku udělena v případě, že se potvrdí jeho bezpečnost, kvalita a účinnost při léčbě nějakého onemocnění. V poslední době byla v rámci celé EU udělena registrace léčivému přípravku Epidyolex, perorálnímu roztoku na bázi CBD extrahovaného z rostlin konopí, jež je indikován k léčbě záchvatových stavů provázejících Lennox-Gastautův syndrom nebo syndrom Dravetové u dětí od dvou let. Ačkoliv tvrzení o účincích CBD na lidské zdraví přispívají zjevně významnou měrou k poptávce po volném prodeji CBD produktů, není zatím k dispozici dostatek důkazů, které by prokazovaly jejich deklarovanou účinnost u mnoha dalších diagnóz.

V mnoha členských státech se také prodávají konopím napuštěné potraviny, ať už se jedná o produkty určené k přímé konzumaci a nápoje nebo suroviny, jako jsou mouka

nebo těstoviny. Také zde mohou vstupovat do hry různá nařízení:

V nařízení (ES) č. 178/2002, které stanoví obecné zásady a požadavky potravinového práva, je uvedeno, že definice „potravin“ nezahrnuje léčivé přípravky, kosmetické prostředky, ani omamné a psychotropní látky ve smyslu úmluv OSN z let 1961 a 1971, z čehož vyplývá, že látky považované úmluvami za omamné a psychotropní nelze řadit mezi potraviny. Zvláštní kategorie se vztahuje na tzv. nové potraviny, které lze zjednodušeně definovat jako potraviny, které lidé v EU ve významné míře nekonzumovali před 15. květnem 1997, kdy toto nařízení prvně vstoupilo v platnost. Jako vodítko při rozhodování o tom, zda bude určitý produkt potřebovat povolení dle nařízení o nových potravinách, slouží *Katalog nových potravin EU*. Je důležité poznamenat, že tento soupis není oficiální součástí potravinové legislativy EU, neboť slouží pouze jako orientační dokument a formálně nemá žádný právní význam.

Prodejný automat s nabídkou CBD konopí a CBD produktů v Ústí nad Labem

Zdroj: Tomáš Vlach, 19. 8. 2020, osobní komunikace Zdroj: archiv NMS

CBD konopí nabízené v maloobchodních prodejnách v Praze

Zdroj: archiv NMS

U položky „*Cannabis sativa L.*“ je v katalogu uvedena tato charakteristika:

> V rámci Evropské unie je pěstování odrůd *Cannabis sativa L.* povoleno za předpokladu, že figurují ve „Společném katalogu odrůd druhů zemědělských rostlin“ EU a neobsahují více než 0,2 % (w/w) tetrahydrokanabinolu (THC). Některé produkty získávané z rostliny *Cannabis sativa* nebo jejich částí, např. semena, olej ze semen, mouka z konopného semene nebo odtučněná konopná semena, se v EU užívaly již v minulosti a nejsou proto novinkou. V některých členských státech

může být uvádění tohoto produktu na trh jako potravinu nebo doplňku stravy omezovalo jinými specifickými národními právními úpravami. Doporučuje se proto konzultovat tuto problematiku s příslušnými orgány daného státu (Evropská komise, 2019c).

V poznámce u položky „kanabidiol“ a „kanabinoidy“ se v Katalogu nových potravin EU uvádí:

> *Byl vznesen dotaz, zda tento produkt vyžaduje povolení ve smyslu nařízení o nových potravinách. Podle informací, které mají příslušné orgány členských států k dispozici, nebyl tento produkt využíván jako potravinu nebo složka potravin před 15. květnem 1997. Z toho důvodů je jeho uvedení na trh v Evropské unii jako potravinu nebo složky potravin podmíněno posouzením bezpečnosti ve smyslu nařízení o nových potravinách (Evropská komise, 2019c).*

Provozovatelé potravinářských podniků mohou uvést novou potravinu na trh EU teprve poté, co Komise zpracuje žádost o povolení týkající se nové potravinu a přijme prováděcí akt, kterým se povoluje uvedení nové potravinu na trh.

V současnosti je v oblasti žádostí o povolení nových potravin zaznamenáván znatelný pohyb (Norwinski et al., 2019). Na základě nařízení (EU) 2015/2283 o nových potravinách bylo podáno více než 60 žádostí o povolení na produkty s obsahem CBD, přičemž je na Evropské komisi, aby ověřila, zda jednotlivé žádosti podléhají působnosti tohoto nařízení. Mimo jiné je třeba ověřit, zda konkrétní produkt odpovídá definici „potravinu“ stanovené v nařízení o obecném potravinovém právu ((ES) č. 178/2002). Byly vyjádřeny pochybnosti, zda je možné CBD produkty považovat za „potravinu“, neboť na základě obecného potravinového práva jsou z této definice vyňaty látky považované za omamné a psychotropní látky ve smyslu úmluv OSN o kontrole drog.²

Také nařízení o kosmetických přípravcích (nařízení (ES) č. 1223/2009) vyžaduje oznamování nových produktů na evropském trhu na portálu EU určeném k hlášení kosmetických přípravků, kde již několik takových kosmetických výrobků obsahujících CBD figuruje.

V souladu s příslušnými právními předpisy EU (např. definicí lékařského přípravku dle směrnice 2001/83/ES nebo definicí kosmetického přípravku uvedenou v nařízení (EC) č. 1223/2009) provedou příslušné orgány daného členského státu klasifikaci jednotlivých produktů případ od případu, čímž vznikne možnost, že určitý „hraniční“ produkt bude v jedné zemi zařazen mezi léčivo a v druhé mezi potravinu. V úvodu k Databázi kosmetických přísad (CosIng) Evropské komise je upozorňováno na následující skutečnost:

> *Pokud produkt vlivem těchto přísad obnovuje, upravuje či ovlivňuje fyziologické funkce prostřednictvím farmakologického, imunologického či metabolického účinku, klasifikuje se jako léčivý přípravek. Jako kosmetické přípravky je nicméně možné klasifikovat produkty, které sice mají účinek na lidský organismus, avšak nemají na metabolismus větší vliv a výrazněji tak nezasahují do jeho fungování. Klasifikace produktu je věcí individuálního posouzení*

² V době odevzdání této zprávy do tisku vydala Komise v reakci na rozhodnutí Evropského soudního dvora vyjádření, že nebude CBD považovat za omamnou látku, a může být proto klasifikováno jako potravinu, pakliže bude současně splňovat další podmínky unijního nařízení o bezpečnosti potravin.

ze strany příslušných národních orgánů za dohledu soudů při současném zohlednění všech charakteristik produktu (Evropská komise, 2019a).

A konečně směrnice 2014/40/EU týkající se tabáku a souvisejících výrobků („tabáková směrnice“) definuje „bylinný výrobek určený ke kouření“ jako „výrobek, jehož základem jsou rostliny, byliny nebo ovoce a který neobsahuje žádný tabák a který se může užívat prostřednictvím spalovacího procesu“. Směrnice sama o sobě nevyklučuje možnost, že by konopí nebo související produkty mohly být zahrnuty mezi bylinné výrobky určené ke kouření. Pokud ovšem mají být užity ke kouření, musí splňovat podmínky tabákové směrnice. Tato směrnice sama o sobě nestanoví, zda jsou výrobek nebo jeho složky legální či nikoli, ale jejím záměrem je regulovat produkty, které lze legálně uvádět na trh.

Tyto produkty konkrétně upravují články 21 a 22 tabákové směrnice obsahující konkrétní ustanovení týkající se označování výrobků a oznamování jejich složek. Před uvedením nového výrobku na trh musí prodejci a dovozci předložit příslušným orgánům daného státu seznam složek a jejich množství podle značky a typu produktu. Bylinné výrobky určené ke kouření, které obsahují konopí, případně s ním nějak souvisejí, byly doposud oznámeny ve více než 20 členských státech, přičemž jejich počet narostl zejména v posledních dvou letech (2019 a 2020).

Aktuální regulační opatření v reakci na nárůst produktů s nízkým obsahem THC

Současně se stále markantnějším prodejem produktů s nízkým obsahem THC zaznamenaným odpovědnými činiteli v různých zemích Evropy začalo docházet ke změnám také v oblasti jejich regulace, ať už směrem k jejich akceptování, anebo, v některých případech, k omezení jejich dostupnosti. Také v rámci EU dochází v tomto ohledu k určitému vývoji.

Hlavní legislativa EU relevantní z hlediska regulace konopných produktů s nízkým obsahem THC

- > Léčivé přípravky: směrnice 2001/83/ES (směrnice o léčivých přípravcích)
- > Potravinu: nařízení (ES) č. 178/2002
- > Doplnky stravy: směrnice 2002/46/ES
- > Nové potravinu: nařízení (EU) 2015/2283
- > Kosmetické přípravky: nařízení (ES) č. 1223/2009
- > Tabákové výrobky: směrnice 2014/40/EU
- > Výživová a zdravotní tvrzení při označování potravin: nařízení (ES) č. 1924/2006

V lednu 2019 došlo v Katalogu nových potravin EU (viz výše) k aktualizaci položky týkající se konopí s nízkým obsahem THC, kdy byla položka věnovaná konkrétně CBD nahrazena položkou „kanabinoidy“, u níž se nyní uvádí:

> [...] *výtažky z Cannabis sativa L. a produkty z něj získané obsahující kanabinoidy se považují za nové potraviny, neboť jejich konzumace v minulosti nebyla prokázána. Platí to jak pro výtažky samotné, tak jakékoli produkty, do nichž byly přidány jako přísady (např. olej z konopného semene). Týká se to rovněž výtažků z jiných rostlin s obsahem kanabinoidů. Za potraviny nového typu se považují i synteticky získané kanabinoidy* (Evropská komise, 2019c).

Také v oblasti kosmetiky figuruje několik konopných výtažků či produktů, včetně CBD, v seznamu názvů přísad podle společné nomenklatury pro použití při označování kosmetických přípravků zřízeným na základě rozhodnutí Komise (EU) 2019/701. Evropská komise nicméně nedávno konstatovala, že výtažky z konopí jsou jako kosmetické přípravky zakázány, neboť spadají pod definici „konopí“, které figuruje na seznamu v příloze 1 Úmluvy OSN z roku 1961 (Evropský parlament, 2019).³

Regulace obsahu THC na národní úrovni

Výklad a aplikace právních rámců v jednotlivých evropských zemích se liší. V některých zemích se výrobky bylinného původu s nízkým obsahem THC, resp. přípravky obsahující CBD považují za výtažky z konopí a jejich nedovolený prodej je proto předmětem trestního postihu, zatímco v jiných státech je možné s nimi obchodovat bez zvláštního povolení, neboť je na ně pohlíženo jako na produkty bez významnějších psychoaktivních vlastností, které tak nepředstavují vysoké riziko z hlediska zneužití a nejsou pravděpodobnou hrozbou pro veřejné zdraví. Některé země stanoví (zákonem nebo metodickým doporučením), že produkt obsahující méně než 0,3 % nebo 0,2 % THC nespadá pod drogovou legislativu. Existují sice množstevní limity na povolené hodnoty THC, není to však vždy jediný faktor v národních legislativách. Při posuzování právního statutu bývá někdy nutné zohlednit další okolnosti, jako je typ zdroje rostliny, důvod vypěstování rostliny, zda byl pěstitel držitelem licence, způsob extrakce produktu a způsob předložení produktu k prodeji. V rámci množstevních limitů mohou být také stanoveny další podmínky, např. „pocházející z povolené odrůdy konopí“, „bez omamných účinků“ nebo „není-li předmětem zneužívání“.

Rozdíly v limitním množství uplatňovaném v jednotlivých zemích znamenají, že výrobky dovážené ze země, kde jsou povoleny vyšší hladiny THC, např. Švýcarsko (na jehož území platí pro THC 1% limit), mohou být v rozporu s vnitrostátními limity jiné země.

Vedle rozdíly v hodnotách stanovených jednotlivými zeměmi existují rovněž rozdíly ve způsobu vymezení úrovně THC v různých typech legislativy s rozdílným přístupem k stanovování přípustných hodnot THC uplatňovaných v rámci právních úprav, které regulují průmyslové využití, nakládání s omamnými látkami nebo bezpečnost potravin (viz rámeček Problémy s legislativním vymezením odpovídajících úrovní THC). Dánsko v roce 2018 změnilo svou právní úpravu a zavedlo hraniční limit, který umožňuje vyrábět a prodávat výrobky na bázi

konopí s obsahem do 0,2 % THC, aniž by tím docházelo k porušování tamější legislativy upravující nakládání s omamnými a psychotropními látkami. V Itálii byla v roce 2019 přijata vyhláška definující maximální hodnoty THC v potravinách odpovídající dvěma miligramům na kilogram u konopných semen a konopné mouky a pěti miligramům na kilogram u oleje z konopných semen.

Regulace CBD produktů

Rozdíly mezi jednotlivými zeměmi existují také ve způsobu regulace CBD produktů. Pokud se CBD považuje za látku s léčivými vlastnostmi, je možné je regulovat a distribuovat na základě předpisů vztahujících se na léčivé přípravky. Jeho přístup na trh bude záviset na zájmu společností podávat žádosti o registraci konkrétních produktů. Evropský rámec uplatňovaný na léčivé přípravky neumožňuje plošné uznávání látky jako léčiva. Každá žádost o registraci musí být u konkrétního výrobku podložena daty o jeho bezpečnosti, kvalitě a účinnosti.

Zatímco povolené hodnoty THC se na úrovni národní legislativy běžně stanovují, nezdá se, že by to platilo i v případě obsahu CBD. Na trh je navíc uváděna řada výtažků nabízených jako CBD, u nichž není stanoveno jejich přesné složení, ani dostatek důkazů o jejich účincích na lidský organismus. Obecně se dá říci, že na obsah CBD se vztahuje jen málo množstevních limitů, ale více pozornosti se věnuje podmínkám jeho prodeje. Například v Rumunsku spadá jakýkoli produkt přímé spotřeby pocházející z konopí do sféry trestního práva. V Dánsku se u CBD produktů (např. olejů) předpokládá farmakologický účinek (v závislosti na typu, síle a dávkování výrobku), a proto se považují za léčivé přípravky. Ve Finsku se CBD jednoznačně řadí mezi léčivé přípravky, takže bez zvláštního povolení není prodej výrobků s jeho obsahem povoleno.

V Rakousku vydalo tamější Spolkové ministerstvo sociálních věcí, zdravotní péče a ochrany spotřebitelů v prosinci 2018 metodický pokyn, v němž se uvádí, že květy konopí se mají jako bylinné výrobky určené ke kouření prodávat pouze dospělým osobám, a to s varováním o zdravotních rizicích, a že požitiny napuštěné CBD budou klasifikovány jako nové potraviny, v důsledku čehož není dovoleno je prodávat před posouzením jejich rizika. Výtažky s obsahem CBD nelze prodávat jako doplňky stravy a prodej kosmetiky s obsahem CBD nebude nadále povolen. V Belgii byl v červenci vydán seznam bylinných výrobků určených ke kouření, jež je možné nabízet na trhu, pokud se příslušný podnikatelský subjekt zaregistruje jako plátcé spotřební daně; mnohé názvy předmětných produktů přitom zjevně odkazují na jejich souvislost s konopím (např. „kush“, „diesel“ apod.) (SPF Santé Publique, 2019a). V doprovodném článku k tomuto seznamu bylo zdůrazněno, že výrobky ke kouření s obsahem CBD musí obsahovat maximálně 0,2 % THC a nesmí u nich být deklarovány terapeutické vlastnosti, ani nesmí být prezentovány jako bylinné čaje nebo vonné směsi (SPF Santé Publique, 2019b). V některých zemích se může legálně prodeje produktu odvíjet od zdroje CBD, formy produktu nebo způsobu jeho prezentace. Není jasné, jak tuto skutečnost ovlivňuje internetový prodej a marketing.

Faktorem sehrávajícím roli při určování vhodné míry přijímaných látek a jejich regulaci může být jak cílová skupina, tak způsob použití výrobku. Podle návrhu Evropské asociace pro technické konopí z roku 2017 by měly být výrobky představující u průměrné dospělé osoby perorální příjem čistého CBD v množství převyšujícím 200 miligramů za den regulovány jako léčivé přípravky, přípravky obnášející perorální příjem v množství 20-100 miligramů denně by měly podléhat regulaci jako volně prodejná léčiva nebo doplňky stravy a množství odpovídající

³ pozn. editora českého vydání: viz však poznámku pod čarou 2, která se týká rozhodnutí Evropského soudního dvora, že CBD nelze považovat za omamnou látku, a které se vztahuje na CBD obecně, nikoliv pouze na jeho použití v potravinách.

u dospělé osoby dennímu příjmu pod 20 miligramů by měla být uvolněna do režimu potravinářských výrobků (EIHA, 2018).

V lednu 2019 byl také předložen návrh na změnu protidrogové legislativy OSN ve vztahu k CBD. Na základě kritického vyhodnocení situace v oblasti konopí a souvisejících produktů, které provedl Expertní výbor pro drogovou závislost Světové zdravotnické organizace (WHO), bylo v písemném sdělení generálního ředitele WHO adresovaném generálnímu tajemníkovi OSN ze dne 24. ledna 2019 formulováno šest doporučení. Jedno z nich obsahovalo návrh na poznámku pod čarou, o níž by byly doplněny položky týkající se konopí a konopné pryskyřice obsažené v seznamu I Úmluvy z roku 1961, v tomto znění: „Přípravky obsahující převážně kanabidiol a maximálně 0,2 % delta-9-THC nepodléhají mezinárodní kontrole“.

V březnu 2020 Komise OSN pro narkotika (CND) rozhodla, že o těchto šesti doporučeních WHO týkajících se mezinárodní kontroly konopí a příbuzných látek bude hlasovat na svém opětovně svolaném 63. zasedání. Dne 2. prosince 2020 pak Komise OSN pro narkotika rozhodla (27 ku 25 hlasům, kdy jeden zástupce se hlasování zdržel) vyškrtnout konopí

a konopnou pryskyřici ze seznamu v příloze IV Úmluvy z roku 1961. Tyto látky nadále figurují v seznamu I tvořícím přílohu Úmluvy z roku 1961 a nadále tak podléhají všem úrovním kontroly vymezené touto úmluvou. CND se rozhodla nereflektovat na další doporučení WHO.

Jeden francouzský podnikatelský subjekt dovezl v roce 2018 z České republiky konopný olej s nízkým obsahem THC a začal jej prodávat veřejnosti v náplních elektronických cigaret, kdy propagace tohoto produktu byla založena právě na obsahu CBD. Olej byl vyroben z celé rostliny konopí, což je legální postup v Česku, nikoli však ve Francii, kde je komerční využití konopí omezeno na vlákna a semena. Majitel firmy byl odsouzen, načež se odvolal. Příklad byl postoupen Evropskému soudnímu dvoru (C- 663/18), který v listopadu 2020 vyhlásil, že ačkoli CBD není v tomto případě drogou ve smyslu Úmluvy z roku 1961, základní zásadu volného pohybu zboží mezi členskými státy lze i přesto omezit na základě ochrany zdraví a životů lidí. Takové omezení by však nemělo jít za hranici toho, co je nezbytné k dosažení jeho cíle, a mělo by být uplatňováno konzistentně a systematicky. Soud dále uvedl, že ačkoli důkazy o zdravotních rizicích CBD jsou prozatím

Problémy s legislativním vymezením odpovídajících úrovní THC

Legislativní rámec určený původně pro konopný průmysl, jenž je založen na procentuálním podílu THC v konopí, není vhodný pro mnohé varianty konopných produktů, které se v poslední době vyskytují na trhu, a bez další kontroly by neměl suplovat zdroj bezpečnostních limitů u produktů určených pro lidskou spotřebu.

Procentuální podíl THC je možné měřit a uvádět mnoha různými způsoby:

- > množství THC zpravidla produkované jednotlivými odrůdami rostliny konopí, které slouží k rozlišování mezi pěstováním legálního (technického) konopí a nelegálního konopí
- > množství obsažené v různých částech rostliny; v nejmenší míře je obsaženo v kořenech, stoncích a semenech, vyšší podíly se nacházejí v listech a nejvyšší v květech a pryskyřici. Díky tomu lze rozlišit, které části rostliny je možné využít pro průmyslové účely, aniž by bylo nutné provádět rozsáhlé testování, resp. co by mohlo být zajímavé z hlediska nelegální extrakce THC
- > množství obsažené ve výtazcích, na jehož základě lze určit, zda výtazek (obvykle olej) má nebo nemá intoxikační vlastnosti
- > množství obsažené v konečném produktu určeném k přímé spotřebě, např. požívatině.

Zatímco pro výrobce je snazší udržet si kontrolu nad vstupními surovinami (přísadami), výstup (produkt) je podstatnější z hlediska účinku na spotřebitele. Je nicméně možné pěstovat i konopí s nízkým obsahem THC a z něho následně získávat výtazek s vysokým podílem THC, což jen dokládá, že je důležité věnovat pozornost finálnímu výrobku, nikoli jen vstupním materiálům.

V současnosti nemusí mezi legislativou upravující průmyslové využití a zákony vztahujícími se na nakládání s omamnými

látkami panovat shoda v tom, zda určovat množství THC v produktu na základě procentuálního podílu nebo hmotnosti. Je možné, že výrobek (např. olej) s nízkým procentuálním podílem THC odpovídajícím povoleným hodnotám pro průmyslové využití bude v úhrnu přesahovat hmotnost THC povolenou drogovými zákony. Například 500 mililitrů „CBD oleje“ obsahujícího 0,2 % THC bude obsahovat přibližně 1 gram THC, což je v některých zemích hraniční množství z hlediska deliktů přechovávání a prodeje narkotik.

V Kanadě a americkém státě Colorado byl stanoven limit 10 miligramů THC v jedné „jednotce“ požívatině obsahující konopí určené k rekreačnímu užití, např. tabulce čokolády. V Kanadě se 10 miligramů THC prodává v 32gramové tabulce čokolády, což znamená, že intoxikační dávka se prodává v koncentraci kolem 0,03 %.

V případě hodnot relevantních z hlediska bezpečnosti potravin se pracuje s konceptem maximální bezpečné denní dávky. Evropská agentura pro bezpečnost potravin (EFSA) používá při posuzování rizik potravinářských výrobků a kontaminujících látek akutní referenční dávku; akutní referenční dávka je maximální dávka na jeden kilogram tělesné hmotnosti za den, již lze považovat za bezpečnou. Referenční dávka EFSA pro THC v hodnotě jeden mikrogram na jeden kilogram byla vypočítána na základě faktoru nejistoty 30. Podle Evropské asociace pro technické konopí, která poukazuje na srovnání s faktorem nejistoty 3 u alkaloidů opia v makových semenech a dalších potravinách, se limit na THC v potravinách vyznačuje přehnanou obezřetností (EIHA, 2017). V Rakousku a Švýcarsku byl faktor nejistoty snížen na hodnotu 10. Na Novém Zélandě mají maximální bezpečný denní příjem THC stanoven na sedm mikrogramů na jeden kilogram tělesné hmotnosti, aniž by byly hlášeny nějaké zjevné problémy, a kanadské předpisy týkající se technického konopí z roku 2019 vylučují z ustanovení tamějšího konopného zákona výrobky, které neobsahují více než 10 mikrogramů THC na jeden gram produktu.

omezené, byť mohou ospravedlňovat přijímání ochranných restriktivních opatření, uplatnění zákazu prodeje pouze na přírodní, nikoli syntetické CBD, nepředstavuje konzistentní přístup.

Stanovisko soudu, že CBD není drogou ve smyslu Úmluvy z roku 1961, se dotýká výkladu právních předpisů EU, o nichž bylo pojednáno výše. Ten by se v blízké budoucnosti mohl stát předmětem další debaty.

Kontrola kvality a vymáhání zákona

Mnozí účastníci této studie z trestněprávního prostředí poukazovali na skutečnost, že práce orgánů činných v trestním řízení a v oblasti celní správy se nyní v důsledku volného prodeje konopných produktů s nízkým obsahem THC značně zkomplikovala. Jedním z problémů jsou nejasnosti ohledně toho, který regulační rámec by se měl v konkrétních situacích uplatňovat. Může například docházet k tomu, že příslušníci celní správy zabaví produkty, které ve skutečnosti obsahují nelegální množství THC, ačkoli jsou u nich

deklarovány nízké podíly THC a neměly by tak v některých státech spadat do působnosti zákonů upravujících nakládání s omamnými a psychotropními látkami. Jediným způsobem, jak v současnosti určit, zda je produkt legální či nikoli, je otestovat jeho obsah, což obnáší nákladný a časově náročný proces. Prodej přípravků na bázi konopné sušiny a pryskyřice s nízkým obsahem THC proto představuje pro orgány působící v oblasti vymáhání práva novou výzvu, neboť rozlišit mezi konopím s nízkým a vysokým obsahem THC na ulici, v obchodech nebo na hranici není jednoduché a testovat všechny produkty je nepraktické a nákladné. V Rakousku, Itálii a Švýcarsku policie v současnosti na ulicích využívá rychlé reagenční testy; pomocí některých příručích testovacích sad lze zjistit, zda výrobek obsahuje THC či nikoli, jinými pak lze zjistit i množství THC. Ne všechny složky působící v oblasti vymáhání práva na území Evropy však mají takové prostředky k dispozici. Je rovněž důležité vědět, že i na základě laboratorně provedených testů není vždy jednoznačné dospět u tétoho produktu ke konzistentním výsledkům (Giese et al., 2015). ✕

Výhled do budoucna: jaká je přitažlivost produktů s nízkým obsahem THC?

> Lze vznést argument, že změna legislativy ve Švýcarsku pomohla k vytvoření základu pro uvedení konopných produktů s nízkým obsahem THC na evropský trh a že určitá šedá zóna kolem legálnosti a propagace těchto produktů přispěla k rychlému rozmachu trhu s těmito přípravky do té míry, že jejich volný prodej je nyní v Evropě běžnou praxí. Oproti tomu lze namítnout, že producenti, kteří chtějí v reakci na spotřebitelskou poptávku vyrábět přípravky obsahující nízká množství výtažků z rostlin konopí nebo přípravky s obsahem syntetických verzí CBD, mají ztíženou situaci v důsledku absence jasného regulačního rámce v této oblasti. K tomuto vývoji však nedochází ve vzduchoprázdnu. Na růstu tohoto trhu se zřejmě podílí širší politický a kulturní kontext, včetně nedávných legalizačních kroků v Kanadě a některých státech USA, který mohl pravděpodobně přispět i k normalizaci prodeje produktů s obsahem výtažků z konopí.

Pochopení vývoje v této dynamické oblasti rovněž komplikuje nedostatek informací. S výjimkou rakouských a švýcarských studií zmiňovaných v tomto dokumentu existuje aktuálně jen málo informací o spektru výrobků, které jsou v Evropě k dispozici, a o tom, kdo je užívá. Nic se také neví o rozsahu užívání těchto produktů. Jelikož mnohé z těchto látek jsou předmětem přeshraničního obchodu, mohlo by být užitečné provést mezinárodní studie a vytvořit standardní monitorovací nástroje sloužící ke sběru dat o dostupných produktech a jejich uživatelích, což by přispělo k lepšímu zmapování vývoje celého fenoménu.

Z dostupných informací vyplývá, že mnozí konzumenti přípravků s obsahem CBD jsou k jejich užívání motivováni očekávanými pozitivními dopady na zdraví a duševní pohodu. Ačkoli u některých konopných produktů se v současnosti inzeruje jejich pozitivní efekt na určité zdravotní problémy, např. nespavost, nechutenství, depresi nebo zažívací potíže, důkazy o účincích

CBD a THC na organismus a jejich vlivu na většinu těchto problémů jsou však omezené. K dispozici jsou výsledky studií vycházejících z hodnocení zkoumaného efektu samotnými probandy, nicméně z důvodu kombinací kanabinoidů a dalších sloučenin v konopí a obtížně měřitelného dávkování lze jen obtížně tvrdit, že by volně prodávané CBD produkty měly nějaký konzistentní zdravotní přínos.

Je nutné lépe porozumět odpovídajícím bezpečnostním limitům pro THC a CBD, aby bylo možné provádět komplexnější vyhodnocování potenciálních rizik a přínosů konopných produktů s nízkým obsahem THC. Při určování takových limitů bude nutné zohlednit různé formy výrobků, neboť biologická dostupnost THC se různí; transdermálně aplikované krémy a konzumované potraviny s podobnými obsahy THC budou na mozek působit odlišně. Doposud se rovněž neví, zda se s užíváním těchto přípravků nepojí nějaká rizika v dlouhodobějším horizontu. Hovoříme zde o rychle se měnícím trhu s pravděpodobností dalšího vývoje, který může vést k postupným změnám v profilu rizik a přínosů. Někteří výrobci například nacházejí způsob, jak zvyšovat rozpustnost THC ve vodě, což vede k nárůstu jeho biologické dostupnosti. Existuje zde tedy možnost zvyšování potence nápojů s obsahem THC. To vše upozorňuje na potřebu podporovat další výzkum v oblasti zdravotních pozitiv a negativ a vytvářet systém hlášení nežádoucích účinků konzumace těchto výrobků.

Atmosféru panující mezi podnikateli zabývajícími se prodejem produktů s nízkým obsahem THC lze přirovnat k jakési „zlaté horečce“; obchody rychle vznikají a zase zanikají a vše je neustále v pohybu. Pro drobné podnikatele nebude snadné udržet krok s regulačními změnami. Z rostoucí regulace budou spíše těžit větší společnosti. Některé firmy uvádějí problémy v jednání s globálními poskytovateli platebních služeb, jakými jsou Visa, Mastercard nebo PayPal, neboť jejich sídla jsou

registrována ve Spojených státech, které na federální úrovni prodej konopných produktů nepovolují. V rozmachu tohoto fenoménu zjevně sehrává zásadní roli také internet, kdy tyto typy výrobků nabízí hned několik předních online obchodních platforem a sociálních médií. Regulace ve virtuálním prostředí může být problematická u mnoha produktů, přičemž v této oblasti se taková problematičnost projeví o to více.

Další otázka, na kterou v této zprávě poukazujeme, se týká označování produktů s nízkým obsahem THC a jejich uvádění na trh způsobem, který může komplikovat určení relevantního právního rámce, který se bude vztahovat na jejich prodej (např. právní úpravy regulující nakládání s omamnými látkami, kouření nebo kontrolu kvality potravinářských výrobků). Nejedná se o zcela nový jev, neboť podobné otázky týkající se regulace vyvstaly, když se na evropském drogovém trhu začaly prodávat nové psychoaktivní látky. Jedním příkladem je používání disclaimerů typu "není určeno k lidské spotřebě", jejichž účelem je přenést odpovědnost za konzumaci na uživatele. V rámci ochrany spotřebitele je prodejce povinen zajistit jasné označení produktů, což by znamenalo, že produkty by bylo možné klasifikovat a regulovat prostřednictvím příslušné národní legislativy týkající se bezpečnosti, reklamy apod. Sami zástupci dané průmyslové sféry volají po větší přehlednosti příslušných právních úprav, což může být příležitost pro spolupráci mezi odpovědnými činiteli a komerčními subjekty na vypracování regulatorních standardů, kterými by bylo možné spotřebitele chránit před nejvážnějšími hrozbami, které toto odvětví za současného neregulovaného stavu představuje. Při označování produktů se odpovědní činitelé budou muset zabývat nejen bezpečnostními limity, ale také matoucími výstupy, které pro spotřebitele představují různé způsoby měření obsahu THC a CBD, a otázkou, zda by se mělo pracovat s procentuálním podílem THC, maximální denní dávkou nebo vzájemným poměrem THC a CBD.

Zvýšená dostupnost konopných produktů s nízkým obsahem THC na trhu vyvolává také obecnější otázky týkající se možného dopadu na postoje veřejnosti k užívání konopí. Podle jedné argumentační linie lze tento nárůst v dostupnosti považovat za jakousi umírněnou formu legalizace, podle jiné budí tento jev veřejné pohoršení a zastánci třetí názorové skupiny vznášejí otázku, zda restrikce uplatňované ve vztahu k této látce nejsou neúměrné, když se nezdá, že by pro veřejné zdraví představovala hrozbu. Pomineme-li veřejné mínění, je pravděpodobné, že evropské země mají před sebou období, pro které bude charakteristické hledání rovnováhy mezi nabídkou a poptávkou v oblasti produktů s nízkým obsahem THC na jedné straně a výzev pro regulátory na straně druhé, včetně řešení problémů souvisejících s proměnlivou kvalitou výrobků. Pokud jde o prodávané přípravky, existují určité náznaky, že jeden z produktů s největším potenciálem z hlediska trvalejší poptávky je CBD olej. Až časem se ukáže, zda v budoucnu poroste poptávka po kosmetických přípravcích obsahujících výtažky z konopí. Debata se rovněž vede o tom, do jaké míry je pravděpodobné, že konopné produkty s nízkým obsahem THC budou atraktivní pro spotřebitele vyhledávající legální náhradu za nelegální konopí, když tyto produkty nevyvolávají intoxikační účinky spojené s nelegálním konopím. V této oblasti tudíž existuje mnoho neznámých, které komplikují diskuse o tom, co by mělo tvořit rozumnou a přiměřenou reakci na úrovni příslušné politiky. Jedno je nicméně jasné: budoucí úvahy o adekvátní reakci na vývoj v této oblasti budou muset vycházet z lepšího pochopení tohoto různorodého a dynamického fenoménu a řešení aspektů veřejného zdraví a ochrany spotřebitelů se neobejdou bez rozsáhlejší vědomostní základny týkající se jak produktů s nízkým obsahem THC a přípravků s obsahem CBD, tak skutečných množství těchto kanabinoidů nebo forem a krátkodobých a dlouhodobých účinků produktů s nízkým obsahem THC. ✕

www.pixabay.com

Bibliografie

EIHA (2017), *Position Paper of the European Industrial Hemp Association on: Reasonable guidance values for THC (tetrahydrocannabinol) in food products*, EIHA, Brusel. [link]

EIHA (European Industrial Hemp Association) (2018), *Position Paper of the European Industrial Hemp Association on: Reasonable regulation of cannabidiol (CBD) in food, cosmetics, as herbal natural medicine and as medicinal product*, EIHA, Brusel. [link]

EMCDDA (European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction) (2018), *Medical use of cannabis and cannabinoids: questions and answers for policymaking*, Publications Office of the European Union, Lucemburk. [link]

European Commission (2019a), *Cosmetic ingredient database*. [link]

European Commission (2019b), *EU plant variety database*. [link]

European Commission (2019c), *Novel food catalogue*. [link]

European Council (2018), *Geo-blocking: unlocking e-commerce in the EU*. [link]

European Parliament (2019), „Answer given by Vice-President Katainen on behalf of the European Commission“, identifikace dotazu P-001420-19, 26. dubna [link].

Gibbs, B., Yates, A. and Liebling, J. (2019), *CBD in the UK: executive summary*, Centre for Medicinal Cannabis, Londýn.

Giese, M., Lewis, M., Giese, L. and Smith, K. (2015), „Development and validation of a reliable and robust method for the analysis of cannabinoids and terpenes in cannabis,“ *Journal of AOAC International* 98(6), str. 1503-1522.

Hall, W. (2018), *A summary of reviews of evidence on the efficacy and safety of medical use of cannabis and cannabinoids*, European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction, Lisabon [link]

International Cannabis and Cannabinoids Institute (ICCI) (2018), *Warning for consumers of CBD and cannabis oils sold on the EU market*. [link]

Norwinski, E. J., Pippins, R., Tsang, L., Willcocks, J. and Williams, A. (2019), *EU regulation of CBD in foods and cosmetics*, Advisory, Arnold & Porter. [link].

Pavlovic, R., Nenna, G., Calvi, L., Panseri, S., Borgonovo, G., Giupponi, L., Cannazza, G. and Giorgi, A. (2018), „Quality traits of „cannabidiol oils“: cannabinoids content, terpene fingerprint and oxidation stability of European commercially available preparations“, *Molecules* 23, 1230.

SPF Santé Publique, Sécurité de la chaîne Alimentaire et Environnement (2019a), *Liste positive des produits à fumer à base de plantes*. [link]

SPF Santé Publique, Sécurité de la chaîne Alimentaire et Environnement (2019b), *Herbal products for smoking*. [link]

Zobel, F., Notari, L., Schneider, E. and Rudmann, O. (2019), *Cannabidiol (CBD): analyse de situation, Rapport de recherche No 97*, Addiction Suisse, Lausanne.

Online zdroje

https://www.emcdda.europa.eu/publications/technical-reports/monitoring-and-evaluating-changes-in-cannabis-polices-insights-from-the-americas_en, leden 2020.

https://www.emcdda.europa.eu/publications/rapid-communications/medical-use-of-cannabis-and-cannabinoids-questions-and-answers-for-policymaking_en, prosinec 2018.

https://www.emcdda.europa.eu/publications/adhoc/cannabis-legislation-europe_en, březen 2018.

<https://www.emcdda.europa.eu/publications/topic-overviews/cannabis-policy/html> je internetový portál EMCDDA věnovaný informacím a zprávám o politice v oblasti konopí.

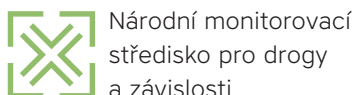
Všechny publikace EMCDDA jsou k dispozici online na webových stránkách agentury <https://www.emcdda.europa.eu/publications>.

Poděkování

EMCDDA děkuje za spolupráci na vzniku této publikace: národním monitorovacím střediskům sítě Reitox za poskytnutá data, síti právních a politických dopisovatelů EMCDDA a externím odborníkům, kteří se podíleli na studii mapující trendy v oblasti produktů s nízkým obsahem THC, za poskytnutá data a účast na recenzním procesu a Timu Surmontovi za účast na recenzním procesu.

Český překlad tohoto dokumentu je publikován se svolením EMCDDA a je plnou zodpovědností překladatele. Původní dokument Low-THC cannabis products in Europe viz https://www.emcdda.europa.eu/publications/ad-hoc-publication/low-thc-cannabis-products-europe_en

Obsah této publikace nemusí nutně odrážet oficiální stanoviska jednotlivých partnerů EMCDDA, členských zemí EU nebo jakýchkoli institucí či orgánů Evropské unie. Bližší informace o Evropské unii jsou k dispozici na internetu (<http://europa.eu>)

Národní monitorovací
středisko pro drogy
a závislosti

Doporučená citace

EMCDDA. 2021. Konopné produkty s nízkým obsahem THC v Evropě. Zaostřeno 7 (1), 1–16.

OZNÁMENÍ / ODKAZY

Informace o drogové situaci a o situaci v oblasti hazardního hraní v ČR www.drogy-info.cz/.

Veškeré publikace vydané Národním monitorovacím střediskem pro drogy a závislosti, včetně všech čísel Zaostřeno, jsou v elektronické podobě ke stažení na www.drogy-info.cz/publikace/. Případné objednávky tištěných publikací zasílejte na e-mail: drogyinfo@vlada.cz.

Mapa pomoci

www.drogy-info.cz/mapa-pomoci/.
– změny kontaktních údajů zasílejte na e-mail: drogyinfo@vlada.cz.

Kalendář akcí

www.drogy-info.cz/kalendar-akci/ – informace o vzdělávacích akcích a seminářích v adiktologii nebo zajímavých pro obor adiktologie, které je možno v kalendáři zveřejnit, zasílejte na e-mail: drogyinfo@vlada.cz.

Reedice projektu „Když musíš, tak musíš“

DVD s 6 dokumentárními filmy o drogách – objednávky zasílejte na e-mail: drogyinfo@vlada.cz.

Aplikace UniData a PrevData k evidenci klientů a intervencí v drogových službách včetně uživatelské podpory

www.drogovesluzby.cz/.

Internetová stránka Evropského monitorovacího centra pro drogy a drogovou závislost (EMCDDA) www.emcdda.europa.eu/.

Portál dobré praxe EMCDDA

www.emcdda.europa.eu/best-practice.

Evropská zpráva o drogách EMCDDA

https://www.emcdda.europa.eu/edr2020_en.

Národní stránky na podporu odvykání kouření

www.koureni-zabiji.cz/.

Národní stránky pro snížení rizik hazardního hraní

www.hazardni-hrani.cz/.

Národní stránky pro podporu omezení konzumace alkoholu:

www.alkohol-skodi.cz/.

Národní linka pro odvykání kouření, alkoholu, hazardnímu hraní a nelegálním drogám 800 35 00 00.

Projekt „Systémová podpora rozvoje adiktologických služeb v rámci integrované protidrogové politiky“

<https://www.rozvojadiktologickychsluzeb.cz/>.